

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZDRUŽENJE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in zdravstvena društva (izven Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrti leta; v Chicago in Cincinatti \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; za inostranstvo \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cincinatti \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Črna oglava po dogovoru - Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement - Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom: PROSVETA 2637-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois. MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v Chicago, na primer (July 21, 1921), poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je o tem datumu potekla naročnina. Posreduje se prvotno, da se vam list ne ustavi.

Generalno fehtanje

Predsednik Hoover je kljub vedno bolj naraščajočemu valu zahtev za izredno zasedanje kongresa v svrhu pomoči brezposelnim ponovno izjavil, da izrednega zasedanja ne bo, obenem pa je objavil program organizirane privatne dobrodelnosti, ki bo pod vodstvom federalnega direktorja. To nalogo je Hoover poveril Walterju S. Giffordu, predsedniku American Telephone & Telegraph Co.

Hooverjev načrt je, da se združijo vse dobrodelne organizacije, grupe in agenture za skupno akcijo, katero bo vodil poverjenik svezne vlade. Z drugimi besedami se to pravi, da je vlada pripravila kampanjo generalnega prosjačenja prispevkov iz privatnih žepov. Miserno apeliranje lansko zimo na usmiljena srca, ki se je končalo s fiaskom, se obnovi prihodnjo zimo in nedvomno izpuhti v še večji fiasko.

Prizadevanje Hooverja in njegovih krogov, da konsolidirajo vse sile privatne dobrodelnosti še pred zimo, je bleščeče priznanje teh krogov, da se velika kriza šele bliža svojemu višku in da jih je strah pred prihodnjo zimo. Blufarski glasovi, da depresija pada in da se razmere "izboljšujejo," so utihnil. Dejanja so prepričevalnejša kot besede.

Zvezna vlada torej priznava, da je lažnja prosperiteta še vedno nekje nad oblaki in da je potrebna velika pomoč, dvakrat ali trikrat večja od lani, kajti število brezposelnih in brezdomskih delavcev se vedno bolj množi.

Toda vlada je še vedno slepa in gluha za pravo pomoč, ki bi res kaj zalegala. Rečni možje, tudi konservativni, neprenehoma opominjajo odgovorne kroge v Washingtonu na to dejstvo, a vse je zaman. Slepem zastoj govori o barvah. Namesto energične akcije, katere bi bil edino kongres zmožen, javne akcije brez ciljanosti, se predsednik s svojim kabinetom vred še vedno nanaša na jalove privatne dobrodelne, da bodo oni nasilovali in gredli milijone revežev s pribračeni darovi. Miserno in poniževalno beračenje naj pobija bedo!

Rezultat je lahko že v naprej jasen. Bogatini bodo zmetali v pehar nekaj milijončkov in prodansko časopisje bo zaglušno trobilo o njihovih "dobrih srcah in blagih dušah." Toda "veliki dobrotniki" ne bodo nikdar dali toliko, da bi zadostovalo za izdatno pomoč. To so pokazali zadnje zimo, ko so se lokalne komisije pritoževale glede skoposti milijonarjev. V Chicagu so zbrali petmilijondolarški sklad šest mesecev in še niso zbrali pet milijonov. Ko torej ne bo dovolj prišlo iz "dobrotljivih rok," bodo spet - kakor so lani - takirali uposlene delavce. Teh ne bodo nič vprašali, če morejo kaj dati in koliko hočejo dati, temveč jim bodo kar odrgali pri mesli pet ali deset odstotkov. A tudi vse to bo doseglo le del siromakov. Milijoni ostanejo brez vsake pomoči.

To ni nobeno prazno ugibanje ali špekuliranje. To so gola dejstva iz preteklosti, nedavne in daljnje. Sladka dobrotornost - kot jo nazivajo slepci in naiivni - ni še nikdar dala masam kompletne odpomoči, niti ni lakrena in pravična, ker ne more biti. Vse skupaj je le masanje in draženje. Kar je masajstvo na polju zdravilstva, to je profesionalna privatna dobrodelnost na socialnem polju; navaden "faks."

Sramota za Ameriko, najbogatejšo deželo na svetu, da ne more na dostojen in pravičen način pomagati žrtvam svoje lastne stupidnosti!

V grškem parlamentu pripravljajo zakon, ki bo določal, da vsi politiki, civilni uradniki in častniki natančno informirajo vlado o izvorih svojega privatnega premoženja.

Alli so Grki izgubili spoštovanje do privatne iniciative?

"Bog, h kateremu se zatekajo baroni premoženja in ameriški Rdeči križ, ni Bog rudarjev," piše neki dopisnik v zadnji štivliki glasila teletničarskih unij "Labor." Komentar k temu bo napisal nekdo drugi.

Ako ne moreš poriniti, vlec! Ako ne moreš vleči, bodi tako prilizen in pojdi proč!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Držimo skupaj!

Chicago, Ill. - Dne 8. avg. sem bil pri pogrebu treh zamorcev, ki so postali žrtve policijskih strelav dne 3. avg. v znanih izgrelih, ki so nastali radi evikcij, ko so lastniki hiš izgnali iz stanovanj več zamorskih družin, ker niso mogli plačati stanarine. Izgreli so nastali tedaj, ko so hoteli vreči na cesto neko staro zamorko na 5600 S. Dearborn st. Do danes sem mislil, da ni nikake solidarnosti med brezposelnimi delavci. Toda ko sem prišel v bližino navedenega kraja, sem se prepričal, da ni tako. Mnóžica ljudi, ki se je zbrala, da spremlja padle žrtve brutalnega policijskega naskoka, je bila naravnost velika. Mnóžica je stala štirj bloke na dolgo in široko in policija si je na vse načine prizadevala, da napravi pot po sredli ceste, da so lahko vozili avti ter da se je lahko pomikal pogrebni spreved.

Vse ni nič pomagalo. Vse cestni promet je bil ustavljen. Policija je silila v ljudstvo; pa ni nič izdalo. Pripeljal se je policijski komisar in očitno dal policiji povelje, naj v ljudstvu dostojno postopa, kajti policija je potem skušala raspraviti pot na lepši način. Pogrebni spreved je bil krog 10 blokov dolg, pa ne da bi šla dva ali štirje v vrsti, ampak čez celo cesto kakor je State street širok, pa ne samo zamorec, temveč tudi belopoični. Bile je na stotine naplsov in zastav in vancev v sprevedu.

Spreved se je vil od 33. ulice po State streetu do 47. ulice, po 47. ulici do Clarkove ceste, kjer se je spreved ustavil in navzoča množica tisočeri je padlim žrtvam izkazala pozdrav, nakar se je spreved pomikal naprej in med Clarkovo in Dearbornovo ulico se je vršilo več govorov. Vse se je izvršilo mirno, vsaj dokler sem bil navzoč.

Sedaj pa predem na neslogo v naši SNP. Znano mi je iz dopisov v Prosveti in kar se godi na društvenih sejah, da danes obstojita dve struji med članstvom v Chicagu; eno strujo vodijo socialisti, drugo pa progresivci. Socialisti so začeli a federacijo družtev SNP, nasprotna stranka pa je ustanovila zvezo družtev SNP. Federacija prireja veselice, piknike in pošilja rezolucije in vse to gre za pomoč brezposelnim delavcem, druga skupina pa se od časa do časa skupaj snide v kakih dvoranah, se pogovorijo, kako da se zbači kapitalistični sistem na mirnen način. Brezposelna masa pa hodi po ulicah in parkih.

Zveza čikaških družtev tudi prireja veselice in piknike v pomoč brezposelnim. Na drugi strani je nekaj članov to zvezo ustanovilo list. Ko je ta list pričel izhajati, je bilo povedano, da se bo s tem pričela naobrazba slovenskega delavskega naroda v Ameriki, kako da se osvoobi prvi krivičnega vodstva v SNP, drugič pa kapitalističnega sistema.

Federacija je začela propaganko v Prosveti, da se vsa čikaška društva SNP pridružijo federaciji, pod pogojem, da stari uradni odstopijo in da se izbere nov odbor. Kar je po mojem mnenju dovolj demokratično. Zveza pa zahteva, da se federacija priključi k zvezi. Tudi tu so navedeni neki pojoi. Izgleda pa, da bo stvar zaspala in bosta še nadalje ostali dve struji med jednotlivimi društvi in članstvom v Chicagu.

Sedaj se pa je pojavilo od strani progresivnega elementa nekaj novega. Namreč čital sem o nekem jugoslovanskem klubu, toda definitivni namen tega kluba mi ni bil znan in razlog, da nisem bil aktiven pri klubu je, ker sem še šest mesecev brez dela, kar seveda znači, da sem tudi brez denarja. Pa sem sedaj lvsedel namen tega kluba, ki je da se privede vse Jugoslovane do skupnega dela in spoznanja. Stvar mi se dopade in je jako potrebna v današnjih razmerah za delavski razred. Znano mi je, da je med člmi, ki so člani tega kluba, dovolj zmóžnih ljudi, ki so sposobni ta klub voditi. Ko sem pa prečital namen tega kluba v zapisniku sej, sem našel na l. me dr. Blankin in rev. A. Popovič. Za prvega mi je znano, da še nikdar ni napravil nobene stvari za dobrobit delavskega razreda. Drugerega ne poznam,

ampak njegov titei "rev." se mi ne dopade. Kajti ljudje s takimi titelni se borijo samo za delavske duše in pa za svoje telo; ti delavci boš živel po smrti, jas hem pa na tem svetu.

Kot je razvidno iz programa, bo ta klub gledal na to, da združi vse Jugoslovane v Chicagu, potem pa bo začel z enakim delom tudi podrugih mestih in naselbinah. Nadalje bo podvzel tudi akcijo pri mestnih in drugih volitvah in s pomočjo te akcije bo imelo mnogo naših ljudi priliko, da pridejo do službe in to po vzgledu drugih narodnosti v Ameriki - Poljaki, Čehi, Nemci itd. To sicer vse lepo zveni, v resnici pa znači, da bodo vodili to organizacijo in akcijo doktorji in reverendi in da bodo prodajali delavske glasove demokratom in republikancem, a sami pa bodo gledali za službe in mestnih uradih, kakor to delajo nemški, poljski, češki in drugih narodov politiki. Delavci pa bodo še naprej marširali po ulicah za delom.

Cudjim se mojim znancem da so tako daleč zašli. Začeli so, da ubijejo nazadnjaštvo v SNP, sedaj pa so organizirali klub s par nazadnjaki na čelu. Nerad kritiziram. Vem, da si bom s tem nakopal dosti neprijateljev, zaradi mojega mnenja. Znano mi je tudi, da se je dosti mojih prijateljev obrnilo od mene, ko sem začel agitirati pri našem društvu, da se pridružimo federaciji. Toda moj namej je bil vedno in ostane, da je edina pot delavcev, da se reši iz težkega položaja in skupnem delu samo s svojo lastno silo in razumom, ne pa čakati na politikaše. Da nam bojo oni pokazali pot do svobode.

Pod vodstvom ljudi, ki se borijo odprto, ki žrtvujejo svoje življenje za svoj razred, kakor so to storile omenjene padle žrtve, pod takim vodstvom se moramo udeleževati. Danes je ena država pokazala, da je delavec sposoben urejevati državne zadeve - to je Rusija. George Bernard Shaw pravi: "Russia is leaving us all standing still. We, that means the U. S. of A. as well as the whole Europe, are talking nonsense and acting foolishly while the soviets are outstepping us in setting their house to order. And what a house will it be when it is finished. I guarantee that Russia will leave us standing still and gapping". Te besede ni objavil Daily Worker, ampak Herald-Examiner, kapitalistični dnevnik. Pa tudi jih ni izrekal kakšen politikaš, temveč človek, kateremu je človeštvo pri srcu.

Zato, bratje in sestre, zavrijmo razcepjenostne metode med seboj. Zberimo se skupaj potom naših družtev in študiramo navedene besede ter začnimo enkrat za vedno delati nekaj koristnega za celokupni narod, ne pa samo za ljudi, katerim je več dolar kakor vse človečanstvo. Pa brez zamere. - Tony Shragal, član društva št. 39.

Poročilo zastopnika

Pittsburgh, Pa. - Bela žena je kar na debelo začela kosti med našimi rojaki zadnje čase. Pred par tedni je prišel na Cheswick in Uniontown z družino rojak Martin Novak za delom. Dela ni dobil. Baje se mu je omračil um in si je vzela življenje. Teden dni za tem je preminul na Homersvillu rojak John Marklich, ki je dolgo bolehal na proletarski bolezni, nazadnje pa se je pritaknila še pljučnica, ki ga je ugonobila. Zapuščala ženo in dve hčerki.

Nenadoma je umrla rojakinja Ursula Konz dne 17. avg. in je

Eno najhujših sredstev proti rudarjem so evikcije stavkarjev, katerih se poslužujejo operatorji na Kanawha polju v W. Va. Na debelo. Slika kaže izgnavno družino, ki seli svojo revno opremo v stavkarsko kolonijo. Pri evikcijah so kompanijski pobožniki umorili neko nosečo ženo, drugo pa toliko pretepli, da je umrl njen novorojenček.

Eno najhujših sredstev proti rudarjem so evikcije stavkarjev, katerih se poslužujejo operatorji na Kanawha polju v W. Va. Na debelo. Slika kaže izgnavno družino, ki seli svojo revno opremo v stavkarsko kolonijo. Pri evikcijah so kompanijski pobožniki umorili neko nosečo ženo, drugo pa toliko pretepli, da je umrl njen novorojenček.

Eno najhujših sredstev proti rudarjem so evikcije stavkarjev, katerih se poslužujejo operatorji na Kanawha polju v W. Va. Na debelo. Slika kaže izgnavno družino, ki seli svojo revno opremo v stavkarsko kolonijo. Pri evikcijah so kompanijski pobožniki umorili neko nosečo ženo, drugo pa toliko pretepli, da je umrl njen novorojenček.

Pogreb s. Franka Jerine

Cleveland, O. - Pogreb pokojnega Franka Jerine se je vršil v soboto, 15. avg., ob 2.30 popoldne iz SND na St. Clairju. Njegovo truplo je ležalo v prostoriščni soc. kluba št. 27, katerega je bil on član. Člani kluba so se zavzeli, da ga hočejo imeti v svojih prostorih. Da je bil pokojni s. Jerina priljubljen pri ljudih, je pokazal njegov pogreb. Njegovo truplo v klubovih prostorih je obiskalo na stotine ljudi.

Na dan pogreba ko se je njegovo truplo prineslo na dvorišče doma, se je kar trio ljudi ob njegovi krsti. Predno se ga je položilo na mrtvaški voz, mu je pavalji zbor "Zarja" zapel žalostinko, nato je predsednik SND Frank Kačar v imenu doma čital poslovilni govor, o njegovem delovanju in kot članu direktorija. Za njim je govoril v imenu soc. kluba s. Jos. Skuk, ki je opisal njegovo delo na društvenem in političnem polju in videlo se je marsikatero moko oko. Preda društva št. 14 SDZ, katerega je bil Jerina tudi član, se je tudi poslovil od umrlega. Po končanem govorih so pogrebci odnesli krato na mrtvaški voz in avtomobili so odpeljali proti krematoriju, kjer se je njegovo telo vpepilo.

Pogreb je bil tako velik, da takega slovenskega javnost še dolgo ni videla. Nad sto avtomobilov je šlo za njim. Pri krematoriju mu je pev. zbor "Zarja" v zadnje slovo zapel še žalostinko in Anton Abram, preds. društva 126 SNP, katerega je bil pokojni tudi član, je imel zadnji govor. Nato so položili truplo v krematorij, kjer se je v par minutah spremenilo v pepel.

Pokojnega Franka Jerino bomo zelo pogrešali, najsi bo političnem ali na društvenem polju. Bil je član soc. kluba št. 27 od leta 1923 nprenehoma, bil je večkrat v nadzornem odboru in tudi zapisnikar. Na veselicah in drugih prireditvah je neumorno delal in skrbel za dobrobit organizacije. Ravno tako se je zanimal za SND, katerega je bil direktor. Najbolj ga bomo pa pogrešali pri prireditvah. Kadar je klub ali "Zarja" imel prireditev je bil on prvi, ki

Matija Pogorec.

Razne zanimivosti

Najvišja temperatura

Mesto Azizia v Tripolitani je tisti kraj, kjer so imeli najvišjo doselej izmerjeno temperaturo. Tam je dosegel termometer 68 stopinj Celzija. Tripolitanija ima sploh zelo vroče podnebne in temperature nad 46 stopinj Celzija niso tam nič nenavadnega. Druga posebno vroča ozemlja so Dolina smrti v Kaliforniji, oaza Vargla v Alžiru in Jakobabad v Indiji. Najvišja temperatura, ki so jo izmerili v Dolini smrti, je znašala 56.7 stopinj, v Vargli 55 in v Jakobabadu 52.2 stopinj. Proti takšnim temperaturam je naša poletna vročina skoraj nekam ledeniška.

Starejši ne bomo, pač pa bolj zdravi

Na temelju statističnih ugotovitev se da sklepati, da bo povprečno človeško življenje, ki traja danes šestdeset let, v bodočnosti zrastle še za deset let. Za še večjo dolžino povprečnega človeškega življenja pa ni po najnovejših raziskovanjih Američana dr. Leeja Franka nobenega izgleda. Zato pa bo življenje bodočega človeka bolj zdravo nego danes, ker bo medicinska veda v beju proti najrazličnejšim boleznim še bolj napredovala.

Papeževa enciklika na rešet

XI. Se nekaj ameriških zgledov. V oblačilni industriji v New Yorku, Chicagu in drugih mestih so lastniki tovarnih delavci večinoma židovske vere. O židih čujemo, kako so zatirani v svojo domovino Palestini in kako so vsled tega židje solidarni po vsej svetu. V ameriškem svetu ne vidimo tega. To so židje razdeljeni v kapitaliste in delavce kakor drugi. In kadar pride štrajk v tovarni oblek, so židovski lastniki prav tako brutalni napram židovskim delavcem kot so katoliški protestantovski tovarnarji s katoliškimi protestantovskimi delavci.

To velja tudi za svobodnomiselne kapitaliste in svobodnomiselne delavce. Nobene razlike ni, kadar sta dobiček delodajalca in meje delavca v konfliktu.

Zdaj se pa dotaknemo najznačilnejših slučajev.

Dne 3. avgusta 1929 je izbruhnila stavka grobarjev na katoliškem pokopališču Calvary v New Yorku. Zastavkalo je 396 delavcev, vsi so bili katoličani. Pokopališče je last katoliške župnije sv. Patricia in upravlja ga odbor cerkvenih zaupnikov. Bil je torej konflikt direktno med katoliškimi delavci in katoliško župnijo, ki je v tem slučaju lastnik podjetja delodajalec.

Štrajk je kompletно ustavil pokopavanje mrtlicev. Listi so poročali, da je v nekaj dneh 600 mrtlicev čakalo v mrtvašnici na pokop. Cerkvena uprava je odrekla pogorjanja z delavci, ki so zahtevali ponovno upostevanje treh odločitev, večje mezdo in delopust ob nedeljah in praznikih. Rev. Aloysius C. Dineen, upravni direktor pokopališča, je dva dni prej obljubil grobarjem, da je cerkveni odbor pripravljen predložiti sporno zadevo nepristranskemu razsodišču, kasneje se je pa odbor premislil in sklenil je najeti 160 stavkolomcev, ki so kopali grobove in pokopavali mrtlice ob močni policijski straži.

Ko so grobarji videli, da cerkvena oblast namerava zdrobiti njihovo stavko, so brozjali no apelirali na kardinala Hayesca, naj posebej je, toda odgovora niso dobili. Kardinal jih ignoriral. Nato so se stavkarji obrnili za pomoč na organizirano delavstvo v New Yorku. Stiranajst unij se je odzvalo in pritiskale na cerkveno upravo, naj pristane na razsodišču. Nič ni pomagalo. Upravni direktor Dineen je izjavil - in časopisi so objavili njegov izjav - da pokopališče ni komercialno podjetje in da "grobarji sami ne vedo zakaj so se stavkali," vendar pa že spoznavajo svojo "zmožnost" in starejši delavci se že vračajo na delo. Pokopališče bo kmalu normalno funkcioniralo - V tej izjavi ni bilo niti ene besedice o razsodišču.

Medtem pa, ko je duhoven Dineen takšno farbal javnost, so isti dan izbruhnil krvavi gredi pred vrati pokopališča. Eden stavkar je bil ustreljen. Ubi ga je eden izmed stavkarske zov, ki so se peljali v avtobusih na delo.

Stavkarji so hoteli piketirati cerkev sv. Patrika, toda policija je to preprečila. Policija se je zelo trudila, da uduši stavko. Sarnes Ferrick je sam obiskal voditelje grobarjev in jih rotil, naj se vrnejo na delo, kajti cerkev ne bo podala in vsako upanje na razsodišču je zaman. Umor stavkarja je pa oplašil stavkolomce in drugi dan je 65 najetežev pustilo delo. Policijska straža na pokopališču se je pomnožila na 30 mož.

Štrajk je trajal okrog dva tedna. Grobarji so bili poraženi. Vrnili so se na delo po starih pogojih. Cerkev je s pomočjo policije strlo njihovo stavko in jih prisilila, da so sprejeli nove pogoje.

Ta stavka je za nas značilna radi tega, da je v tem slučaju zapletena katoliška cerkev rektno kot delodajalec, dočim so bili delavci tudi katoličani. In kaj smo videli? Perfektno izpisje razrednega boja! Ali je katoliška verna igrala kako vlogo v tem konfliktu? Nobena! Cerkvena oblast je postopala natančno tako kakor postopa vsak delodajalec. Odrakla je pogorjanja in razsodišče, najela je skebe in policijo in strla štrajk z brutalno silo. Eden stavkar je bil ubit. Grobarji niso bili radikalni, temveč konservativni usijaki moške.

Ta značilna stavka potrjuje naša izvajanja do zadnje pike. Enciklika papeža Leona XIII. je bila izdana pred štiridesetimi leti, ni omembala niti cerkve same, niti katoliške duhovščine same, da bi bila postavila človeški čut in človeško ljubezen do bližnjega pred svoje človeške namske interese! Konflikt med cerkvo in katoliškimi delavci je imel vse oblike konfliktov med kapitalisti in delavci.

To potrjuje, kar pravijo socialisti, da ekonomski interesi delavcev in delodajalcev prvi in glavni, potem šele priteje vsaki in vsi ni interesi v vsaki razredni bitki.

Nekaj, kar mnogi ne vedo

Mnogo ljudi ne ve, da so zgradili ob obali največjih afriških rekah, ob Nilu in ob Kongu avtomobilske ceste, kjer redno vozijo postojni avtomobili!

da imamo za ribe posebne kopalnice, ki izpirajo ribice v razredni oetviki klidin. Pomori na ribji koži nevarne glivice;

da preleti prepelica po 60 kilometrov na uro in da leti lahko tudi po 80 kilometrov na uro, in da je dežo palme-banane iz trdnih tanjših listov.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

REKETAČIA MARIBORSKEGA VLOMILCA

Priljubljen več vlovov in imel svoje polje bivališče na Pohorju

Ljubljana, 31. julija 1931.

V Mariboru in njegovi okolici... Mariborski vlovilci... Pohorje...

Na Pohorju... Mariborski vlovilci... Pohorje...

Moje stroje... Mariborski vlovilci... Pohorje...

Moje stroje... Mariborski vlovilci... Pohorje...

DROBNE VESTI

Neveča v Gorjanecih... Vst... Dolenjskem se muči...

Mariboru je umrl profesor... Mariborski vlovilci... Pohorje...

sešla nanje. Posestnica Amalija Zulfić je dobila hude opekline...

Morilec Mohorko priznava vse... Na veliko nedeljo ponoči je bila pobita...

Hla, hlev, gospodarsko poslopje uničil požar... V Ljubljani pri Vitanju je nastal v stanovanjski hiši...

Spomenik Vilharju... V nedeljo 9. avgusta bodo v Planini pri Raketi odkrili spomenik...

Izpostavljen slaboumež... Dne 22. julija so našli ljudje v Naklem vsega...

Peklenki stroj v Matenji vasi... Pašisti imajo srečo, da zmerom odkrijejo kak atentat...

Goreča streha se je zrušila na rešetvalce... V nedeljo zjutraj je začelo goreti stanovanjsko poslopje...

Pismo iz Ljubljane

Ljubljana, 6. avg. — Glede vročine se letošnje poletje res ne moremo pritoževati... Ljubljana, 6. avg. — Glede vročine se letošnje poletje res ne moremo pritoževati...

Nu, pa tudi ta naša vročina ni brez koristi za nekatero... Namreč za bivaše stanovalec ljubljanskega Marijinega kopališča...

Ampak vsi niso tako srečni... da bi dobili posojila za zidanje. Neki čevljar, 80 odst. invalid...

Sreča, da je vreme bolj usmiljeno... Sreča, da je vreme bolj usmiljeno, suša in vročina. Naj le še pritisakata na Ljubljano vsaj dotlej...

Včeraj je prispelo v Ljubljano 200 otrok naših rudarjev iz Westfalije... ki so prišli na enomesečni oddih v staro domovino...

Westfalije. Ljubljancem pa ni bilo. Najbrž niso utegnili... A-h pa se jim ni zdelo vredno, da bi se zaradi revnih rudarskih otrok parili na solcu...

Na Jesenicah je bilo bolje... Na kolodvoru se je zbralo precej Jeseničanov, ki so malčke iz tujine prav pristrčno pozdravili...

Zdaj pa še eno ne važno novico... Pred dvema dnevoma se je vaš dopisnik zatekel v hladno Savo in ker je vročina le preveč pritisakala na možgane...

Z Amerikanci pa ni sreče... Menda so se razsteli širom naše domovine. Tudi o miss Perdanovi nič ne slišimo...

Forelova oporoka... V Lausanneu so te dni upepelili ostanke švicarskega učnjaka Avgusta Forela...

Forelova oporoka... V Lausanneu so te dni upepelili ostanke švicarskega učnjaka Avgusta Forela...

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Izdany 17. Junija 1907 v državi Illinois.

2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904. GLAVNI ODOR S. N. P. J. UPRAVNI ODOR...

VINCENT CANKAR, predsednik... 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

JOHN CORSEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill. ANTON ŠULAR... Box 27, Arma, Kans.

FRANK ZATE, predsednik... 3635 W. 20th St., Chicago, Ill. ALBERT HRAST... 1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Prominentni v službi reklame. "Prominentne" osebe ali na kratko "prominenti" so tisti ljudje...

Forelova oporoka... V Lausanneu so te dni upepelili ostanke švicarskega učnjaka Avgusta Forela...

Forelova oporoka... V Lausanneu so te dni upepelili ostanke švicarskega učnjaka Avgusta Forela...

Forelova oporoka... V Lausanneu so te dni upepelili ostanke švicarskega učnjaka Avgusta Forela...

Rečni križ, ki nima denarja za prehrano otrok stradalih rudarjev v Pensilvaniji, ima dovolj denarja, da vadi otroke bogatim v New Yorku v plavanju kot pokazuje slika.

Lidija Sejjulina:
VIRINEJA
Za Prosveto prevedel Mile Klopčič

In ko so se — čeprav ne val, a vendar precej — zbrali, je razglasil z glasnim in krepkim glasom:

"Tu, častita občina, sodrugi, državljani, ležijo vsi papirji, razglasi in določbe. Tu je tudi naš vaški pisar, ki smo ga imeli že pred revolucijo, ki je bil pisar v mojem uradu in ostane pisar tudi poslej. Mene pa osvobodite tega dela, ni mi do njega."

In kakorkoli so kričali in ga prosili, je vendar ostal čvrsto pri svojem sklepu:

"Vojaki nameravajo nekaj drugega."

Tedaj je zahrkal prileten staroverni in glasno vprašal:

"Nemara si hočete s puško v roki priboriti zemljo?"

"To bomo že potem videli, le to vem, da za vse to tukaj nisem pravi voditelj. Šel bom k onim, ki so mi bolj pri srcu."

Staroverni je hudo odgovoril:

"Pa naj gre še tako vseprek, še so ljudje, ki pazijo na red. Pazi se, da si s svojim kričanjem pri kovačnici ne nakopljete nesreče. Sem že nekaj alilal o tem. Tvoji somišljeniki se skrivajo tu pred vojno. Vem, da je mnogo že potekel dopust in da marsikdo od vas sploh nima dopusta."

Vojaki so začeli kričati:

"Kaj so te postavili za našega čuvaja?"

"Kar sam pojdi v vojno, ti stara kost, če te tako mika."

"Prešivali smo svojo kri, nam to zadostuje!"

"Kar poizkusi nam skuhati kakšno kašo! Pazi se, dobil jih boš, da boš pomnil vse živ dni!"

Dolgo so razgrajali. Potem so vojaki nenadoma odšli. Staroverni so postavili na Pavlovo mesto nekoga iz svojih vrst. Pavel se je vrnil domov s žarečim obrazom. Nežno je potrpežljivo Virko pa rami:

"Eno občinsko zadevo sem opravil, zdaj se lotim druge."

Virineja se je smejala:

"Ti ne daš silica miru! Ne moreš živeti brez vika in krika. Da te hrup le tako zelo zabava! Če opazujem stvari s svojim neumnim razumom, si mislim: kakšna svoboda je neki to? Vojne ni konec, kmetom ne dajo zemlje, bogatini pa se na naše stroške redijo. Če že streses drevo, ga stresel tako, da mu korenine popokajo. Zavržni me je srečal moj rednik, stric Antip, pa se nisem mogla premagati: "Pripravi se, stric, sem mu rekla, "obliščemo te in ti odvažemo vse, kar imaš." Če že hočete ljudi izenačiti, storite to do kraja."

"No? In kaj je rekel nato?"

"Zmerjal je na vse pretege in oči so se mu zaliskale. Vendar se ni upal, da bi mi kaj storil. Tedaj sem opazila, da v našem življenju sicer ni videti mnogo izprememb, da pa je vendarle prišel zdaj nov čas. Poprej bi me bil zgrabil, dušo bi mi stresel iz telesa. Zdaj pa jo je kar lepo pofulil dalje."

Oba sta se smejala ... Pavel je pogledal Virki nežno, na nov način v oči in ji dejal:

"Mogoče mi ne boš dobra pomočnica samo v gospodinjstvu, marveč tudi v drugih zadevah."

Vedno pogosteje so prihajali iz mesta učitelji, agronomi in celo učene dame ter pripovedovali kmetom o ustavotvorni skupščini in raznih strankah. Delili so knjige in letake. Kmetje so prihajali s temi knjigami k Pavlu:

"Nobene črke ne razumemo. Pogled no v te knjige, kaj piše v njih o razdelitvi zemlje."

Pavel se je vneto lotil stvari. Začel je nabirati ljudi za boljševiško stranko. Vojaki so

bili malone vsi na njegovi strani, celo oni z bogatimi kmetji. Delavci s proge so se mu pridružili vsi. Nepremožni agirovski kmetje so se razcepili: nekateri so bili za Pavla, drugi pa so se javili v šoli pri učiteljici ter stópili v stranko socialnih revolucionarjev. Tudi teh je bilo mnogo, celo več kot boljševikov. Pri kmetu Kožemjakinu so se zbirali premožni kmetje, ki so se nagibali k stranki gospode. Imenovali so se kadeti. Med kmeti so se začeli hudi prepiri. Nekoč je prišlo celo do velikega pretepa. Socialni revolucionarji so se pri kovačnici spoprijeli z boljševiki. Prišlo je do težkega obdelovanja s pestmi. Trije so obležali. Pa so okrevali in nihče izmed njih ni umrl. Ta pretep je izzvala Virineja. Virineja je smatrala za osebno razžalitev, da so se kmetje, ki so se poprej zbrali krog Pavla, odcepili od njega. Vsa jezna je hitela v šolo, kjer je tedaj bilo nekaj teh kmetov. In začela jih je s silno strastjo in na moč glasno zmerjati:

"Kam se silite? Se niste sili vojne? Vojaki so se komaj šele odpočili, a koliko jih je pohabljenih! Glavnega ščurvarja za vojno, carja Nikolaško, so spravili tja, kamor spada. Vi pa hočete na vsak način vtakniti glavo v isti komat, kakaj samo vprega je druga. Ah, zdi se, da ste vi bore malo hudega okusili! Zemlje se oklepate? A kdo naj orje polje, če ne bo vojne koebe? Kdo hoče napraviti konec vojni? Boljševiki, samo oni se trudijo za to. Vi pa hočete vojno do zmagovitega konca! Pazite se, lep konec vam pripravimo. Zadovoljni ste, in vendar greste s silo v smrt."

Dotaknila se je skeleče rane, in prav to je kmete še bolj podžigalo. Privadili so se že učeni mestni dam, ki so razlagale kmetom javne zadeve. Da pa bi jim zdaj še neka vaščanka iz njihove srede in vrh tega še taka, ki ima nečedno življenje za seboj, rada nauke delila, to je bilo pa že ...

"Ah, ti mrha ... Kaj razumeš ti o tem?"

Pri boljševikih je vse skupna last; pravijo, da bodo ženske postale last vseh; zato te najbrž tako vleče tja, ker si tega že od prej vajena!"

"Čemu bi se na dolgo in široko obrirali z njo? Zgrabite jo, da jo naučimo!"

Trije so planili nanjo. V svoji togoti je Virka s navedeno močjo pahnila vse tri nazaj. Praskala je in grizala: in tako se jim je izmuznila. In četudi je imela ustnice krvave, eno oko modro podpluto in so jo rebra bolela, jim je vendarle ušla živa in brez težkih poškodb. Kmetom pa se je zahotelo pretepa ter so krenili h kovačnici. In tamkaj so se vroče spoprijeli.

Pavel je zmerjal Virinejo, pljunil, potem pa se je moral nasmejati:

"Dober govornik si! Torej so prav dobro — ploskali ... Le da so govornika bili v obraz. Da so ga vsi zborovalci bili v obraz ..."

Že dolgo so kmetice opravljale z Virko, ker je hotela deliti nauke kmetom. Ko je je nekoč srečala Anisja, je ta celo jezno pljunila prednjo ter rekla:

"Misliš sem, da si vendarle pametna ženska. Zdaj pa vidim, da si vendarle pokvarjena ženska, ker nikakor ne moreš živeti v miru s pošteniimi ljudmi!"

Virineja se je smejala.

Kmalu po razgovoru z Virinejo so poslali iz mesta novo policijo. Odvedla naj bi vojake na glavarstvo, da jih pošljejo nazaj v vojsko. Toda ta policija jo je morala, ne da bi kaj opravila, ponoči kar na skrivaj spet odkuriti. Vendar so se kmetje vznemirili.

(Dalje prihodajo.)

stih na čašo čaja v svojem stanovanju, čista ta in ta, hišna številka ta in ta.

Francoz je besnel, jaz sem plesal od veselja. Kajti Francoz ni imel denarja siliti za droško, jaz pa sem bil še dva dni ponosni lastnik čisto novega avtomobila. Menil sem, da ostanem v Ameriki pol leta in da je avtomobil za ta čas vreden nabave.

Ob pol desetih me je Francoz poiskal v moji sobi, apeliral na moje viteštvo in me pozval, da bi se boril s častnimi sredstvi. Dejal je, da ne smem izkoristiti svojega položaja. Vzajem naj ga v avtomobil s seboj. Zmajal sem z glavo.

"Za mi je," sem dejal, "a v ljubezni ni usmiljenja. Če bi dami nad vse nevarnega tekmeča sam privedel v stanovanje, ne bi bil samo plemenit človek, ampak tudi osel."

Francoz me je skušal zaman pregovoriti. Končno je izjavil, da bo dekle obiskal, tudi če bi moral peš do nje, uklonil se ne bo. Zaloputnil je vrata za seboj, jaz pa sem pustil, da se togoti, saj sem bil gotov svoje zmage. Opravil sem se kar najbolje in se odpeljal ob četrtem na enajst.

V naslednjem trenutku sem zašel v grozovito gnečo. Na cesti je kar mrgolelo avtomobilov. Neskončno počasi sem vozil naprej. Ob vsakem križišču sem se moral dolgo ustaviti. Morate vedeti, da v New Yorku ni prometnih stražnikov. V tem grozovito velikem mestu ureja in sam policist promet, pritisne na gumb in istočasno se užgejo ustavljaljoče rdeče luči na tisočih in tisočih križiščih. Disciplina je vzorna. Avto se ustavi do znamenja, ki ga opravičuje voziti naprej.

In bilo je že davno pol enajstih proč, ko sem prispel komaj na glavno prometno cesto, na Broadway, ki bi ga moral prevoziti še doberšen del. Tu je bilo grozno, nikoli ne pozabim te vožnje. Sedel sem pri krmilu, na obeh straneh, v oddaljenosti dveh centimetrov od mojega vozila sami avtomobili, neverjetna poplava avtomobilov. In vsak more komaj pet metrov naprej v minuti in še to skrajno previdno. Potem spet pavza, ki je ni konec, potem spet pet metrov naprej. In ne moreš niti ne na levo ne na desno, ne naprej ne nazaj; še vrat ne moreš odpreti, da bi skočil ven.

Skratka, ob dvanajstih sem pozvonil pri stanovanju lepega dekleta. Zamorska sluškinja je pogledala akoci vrata in izjavila, da njene gospodarice ni doma.

"Prosim," sem zaječal in ji potisnil petdolarski bankovec v roko, "povejte mi resnico!"

Povedalo jo je. Njena gospodarica je doma, pa ne sama. Malo pred enajsto je bil prispel neki gospod, ob pol dvanajstih so ji pozvonili in ji ukazali, da ne sme nikogar spustiti noter.

Pozneje sem zvedel, da se je bil Francoz nalagal. V mojem imenu je odgovedal. To sem pa zvedel šele čez teden, ko sem ju videl spet kot moža in ženo.

Francoz je bil dejansko odšel peš do stanovanja mladega dekleta in je za precej doigo pot rabil pol ure. Jaz sem bil s svo-

jim avtomobil rabil uro in tri četrti. Da sem šel peš, bi bil že o pravem času tam."

Tedaj se je dvignil tretji gospod in dejal s kislim obrazom: "Grem. Če me ni do desetih domu, mi dela žena scene do ranega jutra."

Pređen je prišel do vrat, se je obrnil in dejal obema pripovedovalcema: "Ti bodi vesel, da nisi imel avta, in ti bodi spet vesel, da si ga imel. Do svidenja!"

Za kralok čas

To mu je glavno

Mikloša je ukral pes. Zdravnik mu prigovarja, naj gre v Pasterjev zavod, da ga bodo tam cepili proti pasji steklini. Toda Mikloš se za to ne more odločiti.

"Samo to pomislite," mu reče zdravnik, "če je bil pes stekel in dobi te vi stekline, boste grizli druge ljudi. Zato vam še enkrat svetujem, dobro premislite. Jutri se spet oglašim, in dotlej se odločite."

Ko ga drugo jutro spet obišče, ga dobi pri vnetem pisanju.

"Aha, oporoko sestavljate," se nasmehne zdravnik. "Torej ste je prišli do prepričanja, da je stvar resna?"

"O, ne, gospod zdravnik! Beležim si samo imena tistih ljudi, ki jih bom ugriznil!"

Učiteljica pokaka deklicam na neki počitniški koloniji ptiča na visokih nogah in s dolgim kljunom: "To je štokrlja!"

Neka deklica se oglasi: "Saj ni štokrlje?"

"Ti ne veš, kako lepo mi moja žena vsak večer vse moje stvari pospravi!"

"A takrat, ko prideš domov?"

"Ne — če hočem iti od doma ..."

HAYES DENTAL
GUARANTEED
X-RAY
Glasoviti zobozdravnik, čigar usoda nahaja na znani State ulici blizu Buren. — Pazite na popravitve zob. — Izdelek in zdravljenje vrstno in popolno. Točna postavitev smerne cene.
Dr. ROBERT S. HOWE, 325 South State Street, Chicago.

JESEN JE NAJBOLJ VESELJA DOBA V STARI DOMOVINI
VELIKEMU JESENSKEMU IZLETU V JUGOSLAVIJO
po zelo znižanih cenah za tje in nazaj na najhitrejšem ekspresnem parniku Cunard Line
MAURETANIA
KI ODPLUJE IZ NEW YORKA 2. SEPTEMBRA
preko CHERBOURGA v SREDO,
pod osebnim vodstvom Mr. M. S. EKEROVICHA, člana new-yorkškega Cunardovega urada, ki vam bo razložil vsa zahtevna potovanja ter bo skrbel za vse njihove potrebe.
Zagotovljena vam je vesela vožnja v družbi vaših rojakov.
Znižana vožnja v tretjem razredu iz New Yorka do Ljubljane in nazaj \$175.—
VENITE SE LAKO TUKAJ DVEH LET
Za nadaljnje informacije vprašajte svojega lokalnega agenta ali
CUNARD LINE
346 N. MICHIGAN AVENUE CHICAGO, ILL.

STAR IN ZVESTI PRIJATELJ
je ta poznana banka vsem svojim odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona obavlja vsah vrst bančne posle in prodaja "šifkarte" vseh družb.
Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.
Vaši prihranki so zavarovani pri
KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJEMA VSA
V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA
Tiaka vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unifačno delo prve vrste
Ziškite po informacije na našoj
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.
TAM SE DOBE NA ŽELJO YUDI VSA USTREMA POJASNILA
Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

AVTO

Klubska soba s usnjatimi fotelji, črna kava, cigarnim dimom; po večerji. Gospodje si pripovedujejo zgodbe. Prvi gospod si meša kavo in začne:

"Povedal vam bom, zakaj sem ostal samec; zato namreč, ker nisem imel avtomobila. Bilo je še pred vojno, da sem se blazno zaljubil v mlado vdovo. Bila je lepa, ljubekna, razumna. Zato nisem bil sam zaljubljen vanjo, temveč tudi eden mojih prijateljev. Vdova je najina čustva dobro poznala. Tudi midva sva vedela, kako je z nama. Ona pa se ni mogla odločiti, ker sva ji ugajala oba. Zastavila sva vse najljubše sile in pazila drug na drugega. Neprestano sva bila okrog nje.

Nekega večera smo bili vsi trije v gosteh pri nekem prijatelju. Večerja je bila izvrstna, bilo je mnogo sekta in ne samo midva, tudi najin skupni plamen si ga je precej privoščil. Oči lepe ženske so se svetilkale, v njenem nasmehu je bil nenavaden blek. So noči, ko ženska ve, da se bo danes izpolnila njena usoda, in tudi tisti vedo, ki so ji bližju. Oba zaljubljena mlada človeka sva vedela, da bo eden izmed naju drugega dne nje zaročenec. Samo niva vedela kateri. Bila je enako ljubekna z obema, s istim globokim pogledom je trkala svojo čašo ob najini,

s isto mačko mehko se je nam prepričevala pri plesu. Bres dvoma je bila zaljubljena, samo se še ni odločila, v koga izmed naju.

Ostali gostje so bili že davno odšli, le mi trije smo bili še tam! Baš zaradi tega razburilivega položaja nas ni bilo volja, da bi odšli domov. Končno smo morali vstati. Ko smo stopili na cesto, je bilo v škaflih. Lepa gospa je dejala: "Kako pridem sedaj domov?"

In v tem trenutku je moj prijatelj izrekel nekaj presnetivega. Pokazal je na avto, ki je tam stal, in dejal: "To je moj voz. Danes sem ga kupil. Kako srečen sem, da vas morem odpeljati domov!" In še ji je pomagal v avto. Meni je dejal tako mimogrede preko ramen: "Počakaj. Pošljem potem avto po tebe."

Voz je odbral. Jaz nisem čakal, kajti videl sem svojo usodo jasno pred seboj. Naslednji dan sem prejel od prijatelja v resnici telefonsko obvestilo. Sporočil mi je, da je nje zaročenec in me je vabil za pričo pri poroki. Če bil bil takrat jaz imel avto in ne on, bi bil jaz zaročenec on pa priča."

Drugi gospod se je nasmejal. Načelil se je v stolu nazaj in odgovoril s drugo zgodbo:

"Kako čudno! Ti se nisi poročil, ker nisi imel avtomobila, jaz pa ne, ker sem ga imel.

Kmalu po vojni sem odpotoval v Ameriko. Na krovu sem se seznanil z dražestnim dekletom, Američanko, in nekim ruiniranim francoškim aristokratom. Dekle je imelo neznanško denarja, Francoz nobenega. S svojimi sadnjimi borimi franki je šel poskušat svojo srečo. Jaz sem imel že takrat znatno imetje. Iz tega tria se je razvila prilično ista situacija, kakršno si baš opisal. Oba sva se zaljubila preko ušes v mlado dekle. Bila je dražestna, bogata, zabavna, dober tovariš. Staršev ni več imela sama in neodvisna je ostala na svetu. Oba sva ji ugajala, a se ni mogla odločiti.

Po desetih dneh, ko smo pristali v New Yorku, smo bili še tako daleč, da sva jo oba zaprosila za roko. Odgovorila je odkrito, da bi se rada poročila s enim izmed naju, pa ne ve, s katerim. Ostanemo naj prijatelji, drugo se bo stredilo samo. Odpotovala je iz New Yorka takoj v Washington, a čez teden dni bi morala biti nazaj in bi naju povabila.

Teden je prešel strašno počasi. Midva sva se nastanila v istem hotelu, ker sva se hotela nadzorovati. Sedmega dne se je primerilo dvoje. Prvič je šepar odnesel Francozu listnico, da mu ni ostal niti drobič. Drugič sva prejela oba od dekleta brzojavko: prispela je v New York, sverčer ima še nekaj opravka, sverčer ima še nekaj opravka, potem naju pričakuje ob pol enaj-